

NUŠA RAPÉTOVA:

Prisega.

Prizor za narodni praznik.

Okolo slike kralja Aleksandra I. plešejo kolo: Srb, Hrvat, Slovenec, Srbkinja, Hrvatica, Slovenka — vsi v narodnih nošah. Srb drži sredi kola dvignjeno kraljevo sliko. — Med plesom se nenadoma (z leve) začuje glas.

Glas slepca: Stojte, o, stojte!

(Kolo takoj obstane. Vsi se ozro v smer, od koder prihaja glas.)

Glas slepca: Sprejmite nas v svoje kolo!

Slovenec *(se zdrzne)*: To so oni...

Srb *(mu položi roko na rame)*: Čigav glas je bil to?

Hrvat *(pristopi)*: Čelo se ti je zmračilo...

Slovenec: Že jih vidim... Glejte!... *(Pokaže z roko v smer, kjer prihajata z leve slepec z zavezanimi očmi in žalno opravljena deklica, ki vodi slepca za roko. — Deklica in slepec prideta polagoma do kola. Obstopijo ju v polkrogu.)*

Slovenec *(tesno pred njima)*: Vem, kdo sta in od kod... Žalost pa mi trga besedo v grlu — ne morem izgovoriti, kar občutim...

I. deklica v žalni obleki *(otožno)*: Otožni pozdrav Jadranskega morja in Soče...

Slepec: Pozdrav oslepljenih — reci!

Slovenec *(zakrije obraz)*: O, Bog!

Srb: Kdo je zločinec, ki je zavil v večno temo tvoj pogled?

Hrvat: Kdo je, ki vaju je odel v črno žalost?

I. deklica v žalni obleki: Povest je dolga... Dajte, da se odpočije pri vas srce, telo in duša...

Slovenka: Naj se odpočije!

Hrvatica *(prinese stol in pomaga slepcu)*: Tu sem... *(Slepec sede.)*

Srbkinja: Povej, pripoveduj!

(Skupina okolo slepca; kratek molk.)

Slepec: Zato je torej bobnelo in sikalo okolo nas v tistem težkem času?... Zato mi je torej izžgalo oči?!... O, pa vam pravim, da je moje srce videlo svetlejšo luč, kakor jo more videti pogled človekov! V imenu nje sem pozabil na temo okolo sebe samega. Čul sem vrisk svobode tako razločno, kakor da bi prihajal iz mojega grla. A ko sem hotel odgovoriti lastnemu odmevu, ko sem hotel razpeti visoko po zraku trobojnico narodnega edinstva — takrat pa so se mi zarezale v zapestje verige — in glas je zamrl na mojih ustnih... Tisti čas sem občutil trojno večno temo; otipal sem razločno črno krpo na svojih očeh... Tik za mojim hrbtom so stali in čul sem njih vpitje: »Evviva Italia!«... Za mojim hrbtom — okolo mene — vsepovsod!... Zapekle so me oči kakor takrat, ko mi jih je izžgalo... Zapekle so me od solz. — Samo misel, da vsaj ne vidim teh tujih, sovražnih obrazov, je trenutno ohladila žgočo bolečino. In vendar srce ni čutilo olajšanja... *(Slepec nenadoma vstane; močno.)* Zakaj ste nas zapustili tisti čas, vi svobodni bratje?! *(Glave okolo stoječih se sklonijo.)* Spomin na nas je umrl v vaši sreči!... *(Tiše.)* Pa kdo bi vam zameril? Vino svobode je opojno — in spomin trpečih v njem se potopi... *(Kratek odmor; glasneje.)* Dajte mi sliko našega kralja, naj jo vsaj otiplje moja roka!... *(Srbkinja mu da v roke kraljevo sliko; on tiplje; pretrgano.)* Naš — kralj!... Kdaj?... *(Vzravna se, visoko dvigne sliko.)* Naš kralj! — Čuješ, Jadransko morje, čuješ, Soča?... Naš kralj! *(Iz dalje se čuje odmev »Naš kralj!«)* Odgovorilo je morje, odgovorila je Soča! Ali ste čuli?... Naš kralj!... Prisežite na to vi vsi, ki ste že svobodno dvigali roko pred to sliko, prisežite na kraljestvo njegovo, ki mora segati do Jadranskega morja in Soče in še naprej!...

(Sodelujoči napravijo skupino. Srbkinja, Hrvatica in Slovenka pokleknejo na eno koleno; levo roko imajo na srcu, desno dvignjeno proti sliki k prisegi. Pred njimi stoje Srb, Hrvat in Slovenec, roke prekrizane k prisegi pred kraljevo sliko. Prva žalno opravljena deklica stoji tik pred sliko, desno roko k prisegi položeno na sliko, ki jo drži slepec visoko dvignjeno.)

Vsi (razen slepca): Prisegamo!

(Od leve se bliža II. žalno opravljena deklica. Za trenutek obstoji.)

II. žalno opravljena deklica (kakor sama zase): Prisegajo? Sem li prepozno došla? (Počasi se bliža skupini; glasno.) Prisegate? Na kaj? (Vsi se obrnejo k njej.)

Slovenka: Od kod prihajaš?

II. žalno opravljena deklica: Iz dežele trpečih zapuščenega Gosposvetskega polja...

Slepec: Pozdravljena, ki ješ kruh istega trpljenja in upanja z nami zaslužnjemini... Če je tvoj pogled jasen, poljubi to sliko naše vere v svobodo! (Iztegne proti njej roke s sliko.)

II. žalno opravljena deklica (poljubi sliko).

I. deklica v žalni obleki: Nesi jim ta poljub za svetlo luč, ki bo razsvetljila Gosposvetsko polje in knežji kamen na njem, da sede zmagoslavno nanj naš in vaš knez!...

II. žalno opravljena deklica: Tako hočem! — V to žalno odeto cvetje naj prisije solnce naše besede, ki jo zdaj z bičem v roki zalezuje sovražnik v bojazni krivice pred njeno pravico!...O, da ste prišli le enkrat pogledat obraze naše dece, ki ne poznajo več srečnega nasmeha tej rodni zemlji, ki se v njej šopiri le tuja govorica! — Srce bi vam zazijalo v rani bojnega polja proti njim, ki nam gospodarijo... Bojni vrišč bi preletel zaslužnjeno zemljo... Sprejeli bi nas v veliko rano svojega srca in njegovih padlih žrtev!... Zakaj niste že prišli? (Gleda po navzočih.)

Slovenec (po kratkem odmoru): Priti hočemo!

Vsi: Pridemo! (Roke se vnovič dvignejo k prisegi.)

II. žalno opravljena deklica: Kadar pridete — pozdravljeni! Čakala vas bodo srca in duše. Pridite in snemite kopreno žalosti s tega cvetja...

I. deklica v žalni obleki: Pridite in iztrgajte črno krpo z njegovih oči, da pogledajo vnovič oživljene...

Slepec (ji pretrga stavek): ...iz duše v dušo zlatih solčnih žarkov svobode, da bo svetlobo vsaj srce čutilo, če moral je ugasniti pogled! — To bila bi odkupna cena, ki z njo bi iz globine vse pozdravljal kralja!

II. žalno opravljena deklica: Pozdravljen — kralj!

Vsi: Pozdravljen!

Skupina. — Vsi pojejo državno himno »Bože pravde«, potem ponosno korakajo pred kraljevo sliko.

